

بروزترین و برترین
سایت کنکوری کشور

WWW.KONKUR.INFO

Konkur
info

<https://konkur.info>

درس یازدهم: قافیه

شعر: سخنی است خیال انگیز، موزون و سرشار از عاطفه و احساس

وزن به شعر زیبایی می بخشد و آن را اثرگذار می سازد
وزن برای شعر لازم است. بدون وزن از میزان زیبایی و تاثیرگذاری شعر کاسته می شود

قافیه و ردیف در شعر

خورشیدم و شهاب قبولم نمی کند   سیمرغم و عقاب قبولم نمی کند (محمدعلی بهمنی)

قافیه: واژه های که غالباً در پایان مصراع ها آورده می شود و حرف یا حروف آخر آنها مشترک است (شهاب-عقاب)

قافیه به زیبایی شعر می افزاید و گوش را نوازش می دهد

حروف قافیه: حرف یا حروف مشترکی که در آخر واژه های قافیه می آید. (حروف قافیه: اب)

ردیف: کلمه یا کلماتی که بعد از واژه قافیه، عیناً (از نظر لفظ و معنی) تکرار می شود. (ردیف: قبولم نمی کند)

<p>مصوت (ا) به تنهایی اساس قافیه است: رعنا - ما - خدا - نوا مثال: صبا به لطف بگو آن غزال رعنا را که سر به کوه و بیابان تو داده ای ما را مصوت (و) به تنهایی اساس قافیه است: بو-گیسو - او - رو - خو مثال: یار بد، مار است هین بگریز از او تا نریزد بر تو زهر آن زشت خو</p>	قاعده ۱	قواعد قافیه
<p>مصوت + یک یا دو صامت پس از خود قافیه را می سازد: مصوت کوتاه + یک صامت: بر، سر / پدر، آمد، بد مصوت کوتاه + دو صامت: بست، دست / هشت، گشت / بخت، سخت مصوت بلند + یک صامت: شاهین، کمین / دین، چنین / دیر، شیر مصوت بلند + دو صامت: داشت، نگاشت / باخت، ساخت / دوست، پوست کی شعر تر انگیزد خاطر که حزین باشد یک نکته از این معنی گفتیم و همین باشد «ین» (مصوت + صامت) حروف قافیه و «حزین» و «همین» واژه های قافیه هستند این الگوی قافیه در شعر فارسی رایج است کسی دانه نیک مردی نکات کزو خرمن کام دل برنداشت (سعدی) «اشت» (مصوت+صامت+صامت) حروف قافیه و «نکاشت» و «برنداشت» واژه های قافیه نکونام و صاحب دل و حق پرست خط عارضش خوش تر از خط دست (سعدی) «حق پرست» و «دست» واژه های قافیه و «ست» (مصوت+صامت+صامت) حروف قافیه</p>	قاعده ۲	

تبصره ۱: ممکن است به آخر واژه های قافیه یک یا چند حرف الحاق شود. حرف یا حروف الحاقی نیز جزو حروف

مشترک قافیه اند و رعایت آنها لازم است

ای پادشه خوبان داد از غم تنهایی   دل بی تو به جان آمد وقت است که باز آیی

«+یی» حروف قافیه و «» حرف اصلی (طبق قاعده ۱) و «یی» حروف الحاقی

حروف الحاقی کدامند؟

۱) شناسه فعل (رفتیم) ۲) مخفف زمان مضارع «بودن» (م، ی، یم، ید، -ند) (خوبیم) ۳) ضمیر متصل (کتابم)

۴) پسوند (دیوارها) ۵) «ی» در آخر بعضی واژه های مختوم به «ا» و «و»، (خدای، جای، موی، بوی)

تذکر: روش پیدا کردن قافیه شعر،

۱) مشخص کردن ردیف ۲) مشخص کردن واژه های قافیه

۳) مشخص کردن حروف الحاقی ۴) مشخص کردن حروف اصلی

نکته: قدما، آخرین حرف اصلی قافیه را، «رَوی» می نامیدند

قافیه درونی چیست؟: گاهی شاعر برای غنی تر کردن موسیقی شعر، در درون مصراع قافیه ای به کار می برد

که به آن قافیه ی درونی می گویند

(قافیه ی درونی معمولاً در وسط مصراع اول، پایان مصراع اول و وسط مصراع دوم می آید)

مثال:

در رفتن جان از بدن گویند هر نوعی سخن من خود به چشم خویشتن دیدم که جانم می رود (سعدی)

مُرده بدم زنده شدم گریه بدم خنده شدم دولت عشق آمد و من دولت پاینده شدم (مولانا)

دیده ی سیر است مرا، جان دلیر است مرا زهره ی شیر است مرا، زهره ی تابنده شدم (مولانا)

ذوقافیتین چیست؟ شعری که دارای دو قافیه پایانی است به آن ذوقافیتین می گویند

در این حالت، (قافیه اصلی، در واژه های آخر مصراع ها است)

مثال:

طُرفه می دارند یاران صبر و من بر داغ و درد داغ و دردی کز تو باشد خوشتر است از باغ و وُرد

تذکر:

شکل نوشتاری حروف قافیه نیز باید مشابه و همسان باشد

بنابراین، «حسیض»، «لذیذ» و «غلیظ» نمی توانند هم قافیه شوند زیرا اگرچه در پایان، تلفظ مشترکی دارند، اما

شکل نوشتاری حرف آخرشان متفاوت است.

قافیه در شعر نو

قافیه در شعر نو، محدودیت های شعر کهن را ندارد و شاعر خود را اسیر قافیه نمی سازد، بلکه معمولاً در هر بخش

سروده، دو یا چند مصرع قافیه دار به کار گرفته می شود.

مثال:

از تهی سرشار

جویبار لحظه ها جاری ست

چون سبوی تشنه کاندر خواب ببند آب وانر آب ببند سنگ

دوستان و دشمنان را می شناسم من

زندگی را دوست دارم

مرگ را دشمن

وای اما با که باید گفت این؟ من دوستی دارم

که به دشمن باید از او التجا بردن

جویبار لحظه ها جاری..... (مهدی اخوان ثالث)

بروزترین و برترین
سایت کنکوری کشور

WWW.KONKUR.INFO

Konkur
info

<https://konkur.info>